

Costa, Vogel, D_{Fa.}, Escrig, D_{Fgra.}, D_{Amen.} etc.) i fins als especials de pesca i nàutica (Amades-Roig, BDC XII, XIV; Flores, L'Art de la Naveg. a València, Misc. Fabra). El mot generalment usat a les costes del Princ. és *llavorar*; a València, segons Flores (p. 334), en lloc d'aquest diuen *tesar*, *caçar* o *acaçar*.

Dono per sobreentès que fora de la marineria de pesca i sabotatge, en els grans ports (Palma, Sóller, Maó, Grau de Val., Alacant, Tarragona, Barcelona, Sant Feliu de Guíxols, Portvendres) deu haver-hi alguns mariners d'altura, més o menys acastellanats o afrancesats en llenguatge, que deuen usar aquest mot, de curs normal en castellà i en francès, però això no val gran cosa. On em consta l'ús és només a les Illes. Jo mateix he sentit *alà* entre mariners i pescadors de la Penya d'Eivissa (1963).

Pel que fa a l'etimologia, en tracto amplament en el DCEC i el DECH (HALAR); en francès es documenta des del S. XII; des del francès va passar com a manlleu a l'anglès [S. XIII], al castellà i al portuguès, en tots dos documentat només des del S. XVI. En germànic és un mot peculiar al germànic occidental del Continent, estrany a l'anglès antic i a l'escandinau, car només com a manlleu del baix alemany l'han usat el danès i el suec moderns.

HALIÈUTIC, 'relatiu a la pesca', pres del grec *ἁλιευτικός* id., derivat de *ἁλιεύς* 'pescador', i aquest, de *ἅλς* 'sal', 'salobre, aigua salobre, aigua de mar'. □ 1.ª doc.: 1868, SLitCosta.

DERIV.: *Halièutica* 'l'art de pescar'.

HALIT, pres del ll. *halitus*, -ūs, 'vapor', 'alè, respiració', derivat de *halare* 'exhalar'. □ 1.ª doc.: 1805, Belv.

Mot poètic entre nosaltres, i fins amb aquest caràcter, no usat gaire sovint, per més que el vagi il·lustrar l'estre poderós de Costa i Llobera: «Oh suavíssim, immortal poeta! / --- / ton art suprem admiració ens imposa, / però encara promou més simpatia / ton esperit, que en misteriós efluvi, / la flor eterna de ton vers *exhala*: / ton esperit corprèn: té l'*hàlit* verge / de les selves balsàmiques, l'angusta / pau de les blaves ombres, que s'estenen / de puigs altívols, mentre el sol declina / i munta el fum de les humils cabanes» (*Horacianes* II, v. 10) = «et iam summa, procul, uillarum culmina fumant / maioresque cadunt altis de montibus umbrae» (fi de la 1.ª ègloga de Virgili).

DERIV.: *Halitosi*. Del derivat llatí HALITARE 'llançar l'alè' han descendit per via popular alguns pocs representants romànics: REW, 4004; als quals potser s'ha d'afegir un gascò pirinenc *aledà* id. (que endemés només conec de les valls de Luixon, en particular la de Goelh, *Bouts dera Mount*). Semblant a aquest mot és el fr. *baleter* 'panteixar, bleixar', que sovint s'ha cregut adaptació del mot llatí, si bé aquest sembla més aviat ser un antic derivat d'ALA que ha evolucionat en convergència amb la influència del mot llatí; per calc del mot francès alguns nostres han usat un neologisme *aletejar*, del qual va servir-se algunes vegades

l'alta figura de Guimerà: «De pressa, pel jardí, que ningú la vegi; mentrestant embolicada, *aletejant*, sentint-se la seva respiració, sense plorar, Alèxia ja ha anat sortint ---» (*La Reina Jove*, 246, III, v): neologisme gallicat que no convé imitar.

Exhalar [Lacav. 1695]: «Las olors suaus que las flors *exhalan*»; Fontserè el defineix com «emetre gasos o vapors» (*CiFiNat.*, p. 146 i lèxic); veg. supra el bell passatge de Costa. *Exhalació*: entrà en l'ús des d'abans que el verb [1575]: «té lo cap tants ossos y juntures --- perquè puguen millor passar les males *exhalacions* o fums qui -s fan en lo cervell», OPou [ThPu., 257]; *exhalador*. *Inhalar* [1868, SLitCosta]; *inhala*ció [id.]; *inhalador*.

HALO, pres del ll. *halos*, i aquest, del gr. *ἅλως* 'disc', 'halo', pròpiament 'era de batre'. □ 1.ª doc.: *bal* Lab. 1864; *halo* Lacav. 1695 (no DTo. ni 1757); Lab. 1888; DOrt.

DERIV.: *Antihalo* (Fontserè, adds. al DOrt.).

HALO-, forma prefixada de compostos savis, presa del gr. *ἅλς*, *ἅλως*, 'sal', 'mar'. Entre altres *halòfil*, *halòfita*, *halogen*, *haloide*. *Haloragidàcies*, format amb el gr. *ῥαξ*, *ῥαγός* 'gra de raïm, fruitet', pel gust salat de llurs baies; *haloxilina*, *halúrgia*, *halúrgic*: aquest i algun altre ja figuren en SLitCosta, 1868.

HAM, del llatí HAMUS id. □ 1.ª doc.: fi S. XIII [Llull].

«La serpent --- dix --- — Una vegada s'esdevenç que una volp atrobà, en una bella pradera, una frexura, en la qual stava un *am*, que un caçador hi havia més per ço que presés la volp, si menjava aquella frexura. La volp --- no la volc tocar, e dix --- No és sta frexura posada --- sens ocasió de --- perill ---» (*Merav.*, Ag. I, 239; *praderia*, *pescador*, NCl. II, 142); «axí com aquells qui són prop la mar, quan volen pendre lo peix, prenen l'*am* e meten-hi de la escha, segons lo peix: que volen pendre, lo pex ve --- e engoleix e és pres en l'*am*», StVicentF (*Serm.* I, 284.10). Registrat «*ham*: hamus», OPou (ThPu., 66) i els diccs. posteriors. Usual fins ara en totes les terres de la llengua, fins a l'extrem (Bna. i Maresme, 1910, 1914 ---; Alt Pall., 1932 ---; Eiv., PzCabr. etc.). Conservada fins avui com a nom de la cosa, en oc. *am*, it. *amo*, i manllevat pel basc *amu*,¹ mentre que les altres principals llengües romàniques l'han substituït per derivats de tipus diminutiu, encaminats a evitar confusió amb homònims.

DERIV.: *Hamat* [1507, Busa-N.]. *Hamer*. *Hamulós*. +*Hamperol* 'estri de pesca que consta d'un cordill de cànem, més o menys llarg, amb un pèl de cuc nuat en un extrem, i proveït d'un ham' usat per pescar a la Noguera Pallaresa, Violant (BCEC xlv, 356): format com si el primitiu fos *hamp* amb -p muda com en el model de parelles *camp/camperol*, *temps/temporal*, *romp/rompedor*, en les quals la -p del cap de colla, no sona en el Princ.; l'ús se'n deu estendre fins a Balaguer, d'on *AlcM* va rebre una nota descuidada de P. Barnils, que ho va entendre malament com si fos